

Producent en consument van katholieke kranten worden door Otto Lankhorst en Joan Hemels op de snijtafel gelegd in het kader van het thema 'Nieuws en geschiedenis'. Bij de eersten speelde de spanning tussen commercie en apostolaat een grote rol: het was dun ijs waarop een katholieke uitgever moest schaatsen, en het produkt aantrekkelijk te houden zonder de noodzakelijke goedkeuring van de clerus te verliezen, was niet eenvoudig. Uit Lankhorsts artikel lijkt de conclusie voort te vloeien dat het commerciële succes van de katholieke dagbladpers vooral rustte op de invloed van de geestelijkheid die dit roomse bolwerk met kracht verdedigde. De schrijver zelf ziet het omgekeerd: de commercie legde het fundament voor het apostolaatswerk. De ontvanger van al dat drukwerk, de roomse lezer, is volgens Hemels in veel opzichten nog een onbekende. Hij pleit dan ook voor onderzoek in die richting: wie de lezer was, maar ook: wát hij was; wat hij las, maar ook: waarom en hoe hij het las. Meer inzicht in het dynamische proces van wederzijdse beïnvloeding en bevestiging dat zich tussen 'krant' en lezer afspeelde, lijkt hem geboden en hij geeft daarvoor enkele methodologische voorzetten.

De 'Journalisten en redacteurs' vormen een tweede thema. In de negentiende eeuw waren vooral bij de kleinere kranten de heren Schaar en Lijmpot belangrijke redactieleden naast de plaatselijke geestelijkheid die gewoonlijk de pen voerde. Nog lang daarna waren katholieke journalisten in veel gevallen ongewijde produkten van groot- of klein-seminarie. Sinds het begin van deze eeuw nam echter het streven naar professionalisering steeds meer toe, terwijl het besef groeide dat theologie en apologetiek niet het gedrukte manna vormden waar het katholieke leespubliek hongerig op wachtte. Desondanks kwam er van het streven naar een eigen journalistieke vakopleiding niets terecht. Het is jammer dat Joep Naber, die hieraan een bijdrage wijdt, in zijn conclusie niet dieper ingaat op de redenen van die mislukking. Intussen konden rond 1940 de katholieke kranten zich in veel opzichten meten met de 'neutrale' pers, en voor de journalisten gold hetzelfde. Twee markante figuren, die echter beiden het slachtoffer werden van hun eigen beoordelingsfouten, zijn onderwerp van afzonderlijke artikelen. De 'Dietser' Albert van der Poel gebruikte vóór 1940 een regionaal blad als uitvalsbasis voor het scheppen van een machtspositie in de katholieke politiek en toonde zich tijdens de bezetting tot een zekere accommodatie geneigd. Door een spel van vergissingen belandde hij in het concentratiekamp en werd na 1945 ook nog weggezuiverd. Piet Kerstens trachtte in 1946-1947 via *De Tijd* het standpunt van de katholieke politici in de Indonesische kwestie om te buigen, zonder succes.

Binnen de thema's 'Landelijke pers' en 'Regionale pers' worden negen, chronologisch gespreide, stukken gepubliceerd. Uiteraard zijn *De Tijd*, *De Maasbode* en *De Volkskrant* van de partij, maar ook het christendemo-